

EVALUACIJA TESTA STRESA ŽIVOTNOG STILA U HRVATSKOM PENALNOM SUSTAVU¹

Aleksandar Buđanovac
Anita Jandrić
Odsjek za kriminologiju
Edukacijsko rehabilitacijski fakultet

SAŽETAK

Cilj rada je analiza metrijskih karakteristika i faktorske strukture Testa stresa životnog stila (TSŽS). Također, bit će ispitana i korelacija između TSŽS i upitnika Level of Service Inventory - Revised (LSI-R). Ispitivanje je provedeno na uzorku od 399 muških pravomoćno osuđenih punoljetnih počinitelja kaznenih djela u dobi od 19 do 60 godina, (M= 31,8, SD= 8,22) koji su u razdoblju od ožujka 2004. do lipnja 2005. prošli kroz Odjel za dijagnostiku i programiranje tretmana Službe za programiranje i praćenje izvršavanja kazne zatvora Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa. Mjerne karakteristike i faktorska analiza Testa stresa životnog stila provjerene su statističkim programom rtt7 sadržanom u programskom paketu IR. Regresijskom analizom (programski paket IR) utvrđena je povezanost između TSŽT i sumarnog rezultata na LSI-R. Rezultati su pokazali da TSŽS ima dobre metrijske karakteristike. Mjere pouzdanosti prvih glavnih komponenti pod različitim modelima mjerenja, kao i standardna pouzdanost vrlo su visoke (iznad .80). Reprezenativnost i homogenost također su visoke. Regresijska analiza pokazala je da je multipla korelacija između TSŽS i sumarnog rezultata LSI-R prosječne visine, statistički značajna. Više razine rizika/potreba impliciraju više razine stresa što potvrđuje hipotezu teorije životnog stila o odnosu između stresa i kriminalnog životnog stila. Također, sugerirane su i neke izmjene testa stresa životnog stila koje bi mogle doprinijeti njegovoj upotrebljivosti.

Ključne riječi: Test stresa životnog stila (TSŽS), hrvatski penalni sustav

1. UVOD

Problematika proučavanja stresa je složena i na nju se može gledati na nekoliko načina. Stres se može proučavati kao podražaj, kao reakcija i kao proces (Lazarus, 1987).

Stres kao podražaj podrazumijeva tri izvora: katastrofe (elementarne nepogode), velike životne promjene, kronično loše okolnosti (npr. život u bučnim i prenapučenim uvjetima).

Stres kao reakcija odnosi se na način reagiranja na stresnu situaciju i sadržava dvije komponente - fiziološku (tjelesne promjene) i psihološku (ponašanje, mišljenje, emocije).

Ako se na stres gleda kao na proces, mora se naglasiti interakcija, adaptacija i međusoban odnos

između osobe i okoline, odnosno stresne situacije. Osoba koja doživljava stres je aktivan sudionik tog procesa i može utjecati na ishod svojim strategijama suočavanja i mišljenja te emocionalnim reakcijama.

Dobra definicija stresa je ona koja gleda na stres kao na stanje rezultirano transakcijom čovjeka i okoline koje navodi osobu na percepciju diskrepancije (realne ili ne) između zahtjeva okoline i bioloških, psiholoških i socioloških kapaciteta osobe.

Tako Lazarus i Folkman (1984) definiraju stres kao vezu između osobe i njezine okoline koja je procijenjena (od strane osobe) kao situacija koja nadmašuje njezine kapacitete i narušava njenu dobrobit. Sukladno tome, oni predlažu model stresa koji naglašava transakcijsku prirodu stresa - stres

¹ Ovaj je rad dio projekta 013 - 0000000 - 2383, «Evaluacija teorije kriminalnog i ovisničkog životnog stila u zatvorskim uvjetima» financiranog od strane Ministarstva, znanosti, obrazovanja i športa